

Posudek na práci Karolíny Podobové: Odsun, česko-německé vztahy a postava Němce v současné české próze

Posudek školitele: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

V zadání práce bylo, aby se její autorka soustředila analýzou tří současných románů, které čerpají látku ze znovu aktualizované otázky německého odsunu, na formy prezentace této specifické zkušenosti českých dějin prostřednictvím fikční literatury. Zvoleny byly tři texty, které vznikají (jsou vydány) v rozmezí šesti let (2006-2012) a jejichž autoři jsou příslušníci různých generací: Radka Denemarková, Kateřina Tučková, Jakuba Katalpa. Práce se však neměla zaměřit na vztah mezi fikcí a realitou, ale na právě ty způsoby fikčního zpracování látky, které akcentují zvláštní možnosti „prožití“, emocionality, poznání atp. jisté události lidského jednání, které je transsubjektivně referováno a nabídnuto ke komunikaci fikčním textem. Šlo tedy i o ty prostředky výstavby fikčního textu, které umožňují nové nastolení některých témat či subtémat, jež kontextově patří k vývoji prózy a společnosti v uvedeném období.

Východiskem byla zvolena naratologie a její nástroje k analýze vyprávěného příběhu. Analýzy měly schematicky sledovat textové prostředky významové výstavby v případě jednoho každého textu a v závěru nabídnout jejich srovnání. V průběhu jednotlivých analýz pak měly být navrženy některé dílčí interpretace (funkce nástrojů a specifiky tématu), ty pak měly být v závěrečné části rovněž srovnány.

Je třeba přiznat, že se na práci projevila nedostatečná časová rozvaha, kdy autorka psala text na poslední chvíli a školitel tak měl možnost jen minimálně regulovat její závěrečnou podobu. Text je z velké míry popisný, tedy namísto analýzy inklinuje k převyprávění obsahu. Postřehy (např. týkající se rétorických figur ironie či sarkasmu v případě stylu Denemarkové) zůstávají na rovině postřehů a nezvažuje se jejich význam či textová funkce. Postavy – stěžejní část analýzy, kde by se právě mělo ukázat na nástroje identifikace, a tedy rematické aktualizace tématu – sklouzávají k převyprávění děje, pozornost není věnována výstavbě postavy a postavě jako nositelce tématu; kapitola čas a prostor se přiklání rovněž jen k opisu času příběhu, analýza času vyprávění absentuje; kapitola kompozice je konstatující, nezvažuje se její funkční určení. Celkově v práci dominuje popis a převyprávění obsahu, absentuje vlastní promyšlení popisovaného a kreativnější přístup na rovině analýzy či interpretace.

Práce vykazuje i několik formálních nedostatků. Například absentuje jméno její autorky. V literatuře je uveden Úvod do teorie literatury od Josefa Hrabáka, důvod však není jasný (jednak nebývá zvykem uvádět do literatury příručky, jejich znalost či použití těchto zdrojů se pokládá za automatické, a jednak není Hrabák v textu ani citován.) Podobně je tomu i v případě Nünningovy příručky. Absentuje však lit. kritická literatura k jednotlivým románům a potažmo jejich lit. kritická (resp. lit. historická) reflexe. Jediný text kolektivní monografie V souřadnicích mnohosti (jenž ostatně bohatou sekundární literaturu sám uvádí), tento deficit nenahradí. Sekundární literatura je v tomto smyslu nedostatečná.

Při čtení práce se ukazuje, že několik podstatných otázek zůstalo stranou, je proto na místě, aby se k nim autorka vyjádřila v průběhu obhajoby: Jaké charakterizační postupy autoři používají v souvislosti se svými postavami a s jakým určením? Jak byste označila způsob vyprávění: inklinuje k tradičnímu či spíše inovativnímu pojetí? A proč? Vnímáte rozdíl mezi pojmy látka a téma? Jak rozumíte svému výroku, že Denemarková nabízí vesnici jako symbol zla? Dá se něco odvodit od použití právě tohoto prostoru ve sledovaných textech? Dá se něco odvodit od skutečnosti, že autorky shodně zvolili silně subjektivizovanou formu vyprávění?

Dá se něco vyvodit ze skutečnosti, že autorky zvolili jako hlavní postavu ženu? Dá se něco vyvodit ze skutečnosti, že tu máme tři varianty ženského osudu a tři autorky? Existuje v této souvislosti něco jako ženské psaní (vnímání, myšlení, tematizování něčeho specifického)?

Doporučuji, aby práce byla přijata k obhajobě.

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.